د نړۍ ۷ عجايبي

سرچینه:

بېلابېلې ویبپاڼې

Ketabton.com

ژباړن:

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ۷ عجايبي

سرچينه:

بېلابېلې ويبپاڼې

ژبـــاړن:

مختار احمد احسان

کال: ۱۳۸۹ل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ حقوق د ژباړن سره خوندي دي.

د کتاب ځانګړني:

کتاب	::: د نړۍ اووه عجايبي
سرچينه	::: بېلابېلي ويبپاڼي
ژباړن	::: مختار احمد احسان (۱۲)
د ژباړن برېښناليک	::: mukhtar.ehsan@gmail.com
دژباړلو نېټه	::: د ۲۰۰۹ زېږديز کال د ډسمبر مياشت
کمپوز او ډيزاين	::: پخپله ژباړن
انلاين چاري	::: لراوبر ډاټ کام – www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

و ټولو هغو افغانانو ته چي د هيواد د لرغونو ودانيو، آثارو او موادو
په خوندي کولو کي خپله ونډه اخلي.

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیــولیک

تقریظ ۷

پخوانی اووه عجایبي ۱۰

د منځنیو پېړیو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجایبي ۱۵

اوسنۍ (عصري) اووه عجایبي ۲۰

۱. چیچن ایتزا - میکسیکو ۲۲

۲. المسیح المخلص - برازیل ۲۷

۳. کولوسیوم – ایټالیا ۳۰

۴. دچین دیوال – چین ۳۴

۵. ماچو پیچو – پیرو ۳۹

۶. پترا – اردن ۴۳

۷. تاج محل – هندوستان ۴۸

سرچینې ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحیم

ګران مختار احمد احسان صاحب، سلامونه

ستاسی ژباړلی کتاب (د نړۍ ۷ عجایبی) چی زما د لیدو لپاره مو رالیږلی وو وکوت. خوښ می سو ؛ یو دا ، څرنګه چی ددغو عجایبو ځینی ما خپله لیدلی دي نو ماته یې زما زاړه یادونه رایاد کړل. بل دا چی، دداسی کتابونو لوستنه ګټور دي. ددغه کتاب د مندرجو عجائبو په لیدو او دهغو په باره کی د معلوماتو له لاري زموږ د وخت خلک د پخوانیو خلکو او واکمنانو عظیم الشان کار او ستر هوډ ګوري چی موږ ته یو درس او ځینی وخت عبرت دی. موږ ګورو چی ځینو واکمنانو د خپل جاه و جلال د ښوولو او د نورو د تعجیزولو لپاره محیر العقوله مانۍ، باغونه او بناوي جوړي کړیدي، ځینو بیا د خپل واک د تلپاته خوندي کولو په منظور د دښمن د راتلو په لار کی لوی او اوږده سنګري دیوالونه وهلی دي، ځینو د خپل دین او چا دخپلی معشوقې سره د بیکچه مینی په ثبوت کی بی مثاله ښکلی معبدونه، قبرونه او مانۍ درولی دي. که څوک ښه ځیر سی ددې ټولو عجائبو د رامنځته کیدو اصلی محرک عشق دی. حضرت رحمان بابا څه ښه وایي:

د همهٔ مخلوقاتو پلار دی دا　　　　دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړې

هو، دنیا له عشق او محبته پیدا سویده او د پرمختګ راز یې هم په همدي کي نغښتي دي. یو ماشوم د خپل مور و پلار د محبت محصول دي. دغه ماشوم د مور د مینې په غیږ کي او د پلار د مهربانۍ تر سیوري لاندي لوي سي، عالم سي، مجاهد سي، قهرمان سي، او د ولس غرقه بېړۍ د نجات ساحل ته ورسوي. شخصیت، عقیده، ټولنه، وطن، امت، انساني ارزښونه، او ... ټول په عشق و محبت لاسته راتلاي سي، ساتل کیداي سي او ځلیداي سي. عشق او محبت د ژوند محرک دي او هغه ته معني ورکوي. عشق دي چي په چا ځان او جهان پېژني. دا عشق دي چي خلک په ظاهره دناشوني او خطرناکه کار و سرته رسولو ته هڅوي او په کوي یې. دا عشق دي چي خلک و قرباني او سرښندني ته وربولي. دا عشق او محبت دي چي د آزادي د لاري یو مجاهد په تش لاس د یو لوي بېرحمه وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک پر ټانکونو په خوشحالي ورزغلوي او د باروتو واسکټ په اغوندي. دا عشق دی چې د نړۍ ډېر عجایب او محیر العقول یادګارونه یې منځته راوړيدي د کوم چې تاسی څو نمونی راټولی کړيدي. د دغه کتاب مطالعه نوی نسل ته ښئي چی که څوک د ځان، ټولنی، امت او انسانیت جوړونه، ښېګڼه او غوړونه غواړي نو په کار ده چی د پوهی ځنګته په ځان کی عشق پیدا کړي. عشق عجایب او په ظاهر ناشونی اسانوي.

تاریخونه دي جوړ کړي عاشقانو
هسي نه چي هر بزدله هوښیارانو

ګران مختار احمد جانه ! زه تاسی ته د دغه کتاب د تألیف مبارکی وایم او د ورته نورو ګټورو کتابونو د لیکلو توفیق درته غواړم. إنه هو السمیع الدعاء. درناوي

دکتور فاروق أعظم
کابل-۲۵ غبرګولی ۱۳۸۹ هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ اووه عجايبي

پیـــل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی اووه عجايبي

دنړۍ اووه عجايبي د نړۍ هغه اووه ځانګړي معمارۍ دي چي د جوړښت ، زړښت يا ښايست له پلوه د عجايبو په ليست کي درېدلي دي .
يونانيانو ته د ۷ عدد يوه ځانګړې معنی درلوده چي دبيلګي په توګه سره ۷ سيارې ، ۷ بېلابېل رنګونه، ۷ داونۍ ورځي، ۷ ساينسونه او داسي نور له ۷ برخو څخه تشکيل سوي شيان يادولائ سو. ځکه نو بايد دنړۍ دډېر و زياتو عجايبو معماريو څخه يوازي ۷ عجايبي ټاکل سوي وائ، هغه وو چي ددې معماريو لپاره د ۷ تعداد وټاکل سو .

پخوانی اووه عجايبي د تاريخي او يا کلاسيکي عجايبو په نامه سره هم يادېږي چي که څه هم دوې عجايبي د بابل اويزان باغونه او د خوفو هرم يې ديونانيانو لخوا نه وې جوړي سوي خو دا عجايبي ځکه په دې ليست کي شاملي وې چي د لوی سکندر لخوا يې د فتحه سويو سيمو د سرحدونو په دننه کي موجوديت درلود .

د پخوانيو ۷ عجايبو نومونه:

۱. په مصر کي د جيزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اويزان باغونه

۳. په يونان کي د زيوس (د يونانيانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکيه کي د آرتميس معبد (کليسا)

۵. د "هاليکېرنېسکوس " په يوناني ښار کي د "ماوسولوس " مقبره

۶. په يونان کي د رودس مجسمه

۷. په مصر کي د اليکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په مصر کې د جیزه لوی هرم

۲. په عراق کې د بابل اویزان باغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

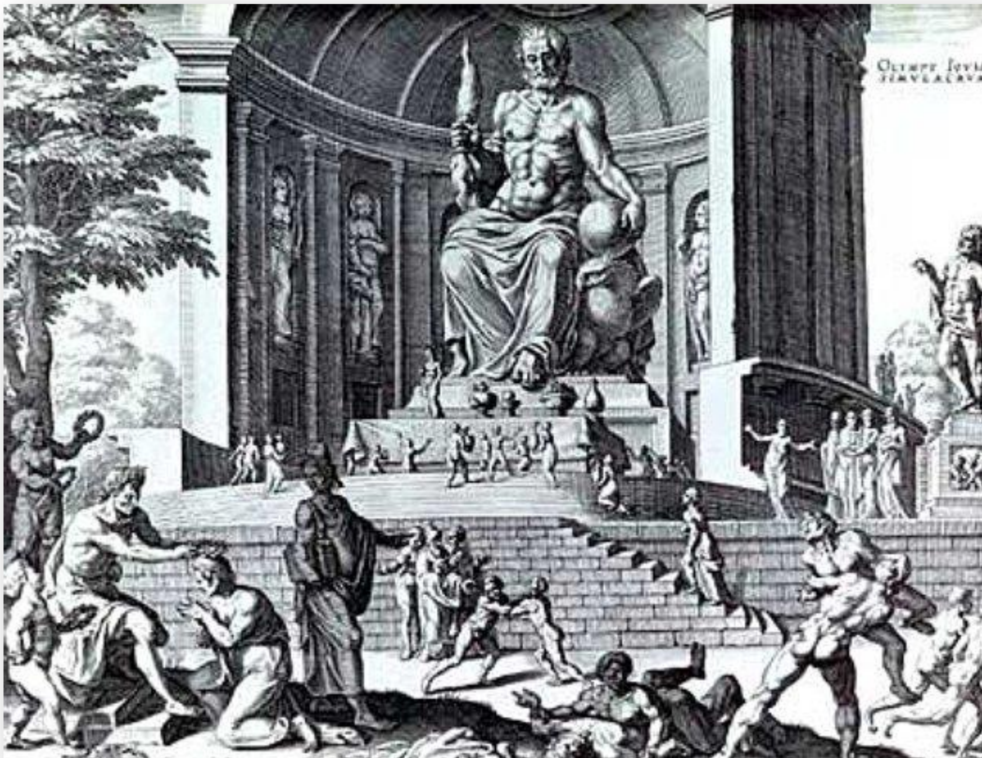

۳. په یونان کي د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کي د آرتمیس معبد (کلیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د "هالیکېرنېسکوس" په یوناني ښار کې د "ماوسولوس" مقبره

۶. په یونان کې د "رودس" غټه مجسمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په مصر کي د اليکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

د منځنيو پېړيو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجايبې

د نړۍ د ۷ عجايبو د زياترو ليستونو په اړه ويل سوي دي چې دا عجايبې په منځنيو پېړيو کې موجودي وې. په دې ليستونو کې يادي سوي زياتره ودانۍ د منځنيو پېړيو څخه د ېر پخوا جوړي سوي دي. د منځنيو پېړيو د ۷ عجايبو ليستونه په بېلابېلو نومونو سره نومول سوي دي، لکه:

- د منځنيو پېړيو عجايبې (په دې عجايبو کې د عجايبو تعداد نامعلوم و.)
- د منځنيو پېړيو ۷ عجايبې
- د منځنيو پېړيو د فکر او د معماري فن عجايبې

د منځنيو پېړيو د ځينو بېلابېلو ۷ عجايبو نومونه:

۱. په انګلستان کې ستونهېنج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کې کولوسيوم (Colosseum)

۳. په مصر کې د کوم هديره

۴. د چين په شمال کې د چين دېوال

۵. په چين کې د "پرسلاين" برج

۶. په ترکيه کې هاجيه سوفيا

۷. په ايټاليا کې د پيزا برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په انګلستان کې ستونهېنج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کې کولوسیوم (Colosseum)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په مصر کې د "کوم" هديره

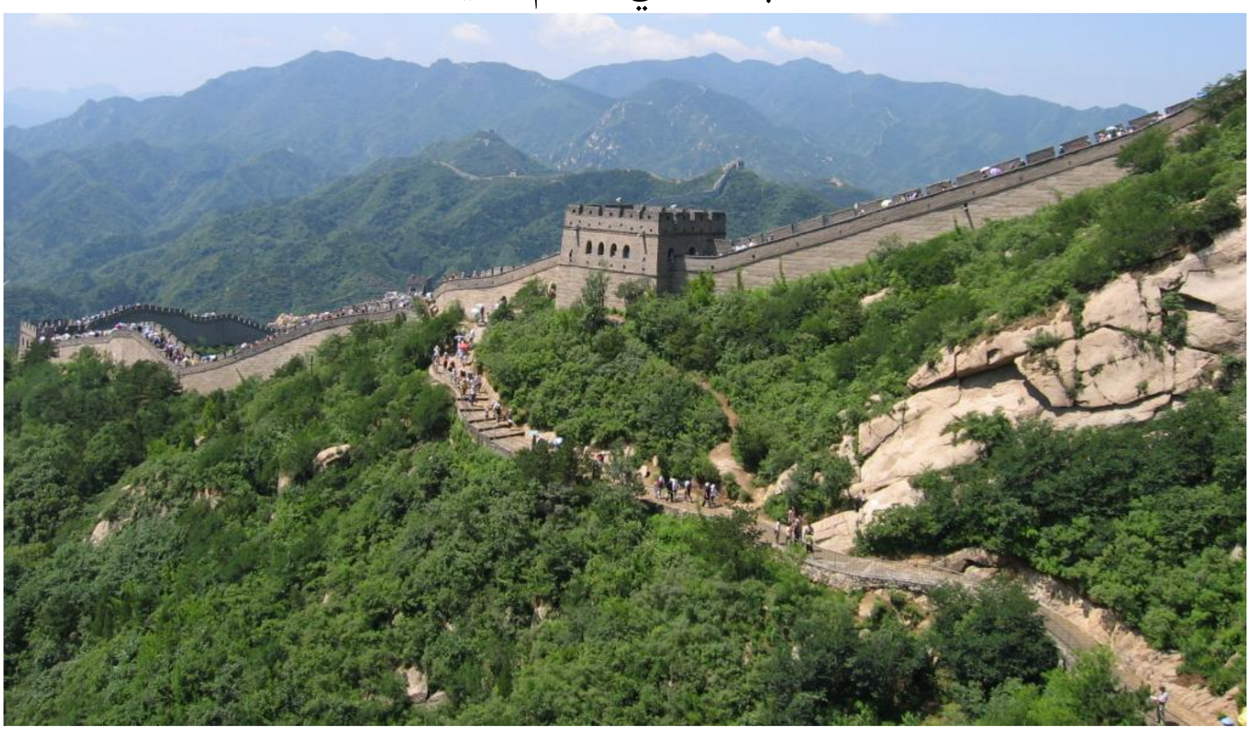

۴. د چين دېوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

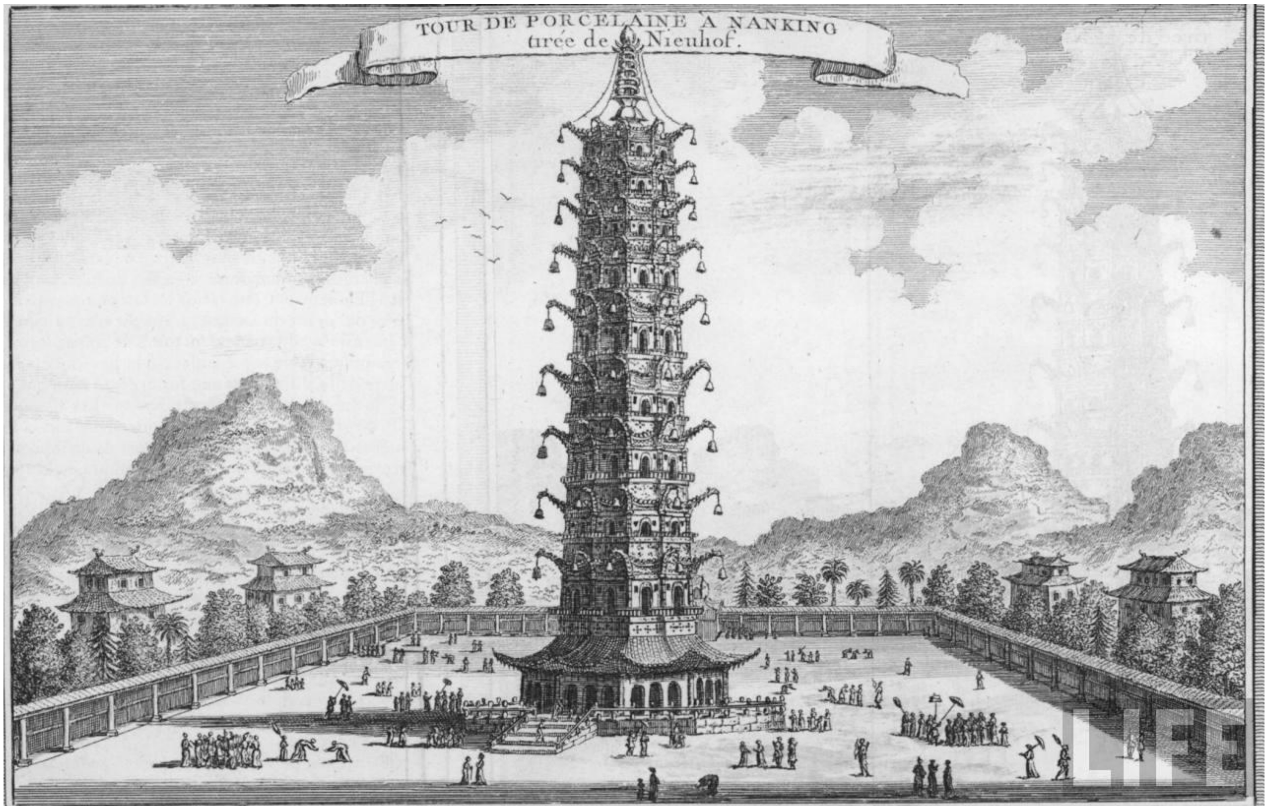

۵. په چين کي د "پرسلاين" برج

۶. په ترکيه کي "هاجيه سوفيا"

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په ایټالیا کې د "پیزا" برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنۍ (عصري) ۷ عجايبې

د ۷ عجايبو په وېبپاڼه کې د ۲۰۰۷ زېږديز کال د اګسټ په مياشت کې يو ليست، چې د نړيوالو تجربه معماريو څخه ۱۴ په زړه پوري معمارۍ پکښې موجودې وې، په دې نيت پرليکه سو چې د نړۍ په ګوټ-ګوټ کې به ټول وګړي خپل د خوښې معمارۍ يا ښايسته جوړ سوئ ځای انتخابوي او رايه به ورکوي، څو د رايې ورکولو وروسته ۷ زياتې رايې وړونکې معمارۍ د نړۍ د ۷ عجايبو په نامه سره ونومول سي.

د اوسني ۷ عجايبو د ټولني په وينا په دې انتخاباتو کې تر سل ميليونو ډېرو وګړو د انټرنيټ او د موبايل د پيغام (SMS) له لاري خپلي رايې ورکړې چې په نتيجه کې يې لاندې ذکر سوي ۷ عجايبې د ۲۰۰۷ زېږديز کال د ۷ مياشتې په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز ليسبون کې اعلان کړل سوې:

۱. چيچن ايټزا – ميکسيکو

۲. المسيح المخلص – برازيل

۳. کولوسيوم – ايټاليا

۴. دچين ديوال – چين

۵. ماچو پيچو – پيرو (پيرو دجنوبي امريکا په لويديځ کي موقعيت لري.)

۶. پترا – اردن

۷. تاج محل – هندوستان

همدارنګه ددې ۷ عجايبو سره ترڅنګ په نړۍ کې د ډېرو نورو ۷ عجايبو ليستونه هم سته چې هر يو يې ځانته بېل نوم لري، دبېلګې په توګه د ځينو عجايبو دليستونو نومونه په لاندې ډول دي :

- د نړۍ ۷ طبيعي عجايبې

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د امریکا د نن ورځي نوي ۷ عجايبي
- د امریکا د ملکي انجینرانو ټولنه
- تر اوبو لاندي نړيوالي ۷ عجايبي
- د نړۍ ۷ صنعتي عجايبي
- د سفر نړيوال ۷ عجايبي: دا عجيابي بيا پر دوو برخو وېشل کيږي:
  - ۱. د سفر نړيوالي طبيعي ۷ عجايبي
  - ۲. د سفر نړيوالي مصنوعي ۷ عجايبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. چیچن ایتزا – میکسیکو

چیچن ایتزا د نړۍ د ۷ عجایبو څخه یو زړه راکښونکی تعجبه ځای دئ چي د ۲۰۰۷ زېږدیز کال د جولای د میاشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لیسبون کي د رسمي مراسمو په ترڅ کي د نړۍ د تعجبه ځای په حیث اعلان کړل سو.

"چیچن ایتزا" د مایا دقوم یو دمهم ترینو او مشهوره ښارونو څخه یو ښار وو چي د "کوکولکان هرم" پکي واقع دئ. د کوکولکان هرم چي "ال کېستېیللو" هم ورته ویل کیږي ځیني ته ورته هرم دئ . دا هرم په میکسیکو کي یو دمشهور ترینه معماریو څخه شمېرل کیږي چي دمایا دقوم په مټ سره جوړ سوئ دئ. مایا دمیکسیکو په جنوب او د مرکزي امریکا په شمال کي اوسېدونکئ قوم دئ چي شمېر یې ۸ و ۹ میلیونو کسانو ته رسیږي.
د کوکولکان هرم هغه هرم دئ چي په څلورو خواوو کي یې ځیني جوړي سوي دي چي د هرې خوا ځیني یې بیا په خپل وار سره پوره ۹۱ ځیني لري؛ ټوله ۳۶۴ ځیني کیږي. ددې مشهوره هرم لوړوالی ۲۴ متره دئ چي دلوړي برخي په شمول یې لوړوالی ۳۰ مترو ته رسیږي. همدا راز ددې هرم پر سر یو معبد هم موجود دئ.
چیچین ایتزا د مایا (مایا هغه ځای دئ چیري چي د مایا قوم اوسیږي: مرکزي امریکا او جنوبي میکسیکو.) په شمال کي د کښتو اوارو مځکو سره یو سیمه ییز او مرکزي ځای وو چي بېلا بېلي په زړه پوري او زړه راکښونکي معماری پکښي موجودي دي.

د چیچین ایتزا ځارنه او نظارت د میکسیکو د "INAH" موسیسې لخوا کیږي او مځکه یې د بربچانو د کورنۍ مځکه ده، خو ددې ځای کنډوالې او خرابې بیا فدرالي شتمنۍ دي.

په چیچن ایتزا کي د کوکولکان د هرم څخه ماسېوا نوري په زړه پوري ودانۍ هم موجودي دي چي په لاندي ډول دي:

- لرغون پېژندونکو په ایتزا چیچن کي د "میسوامېریکن بالګېم" لپاره ډېر میدانونه تشخیص کړي دي چي یو د هغو څخه "ګریټ بال کورټ (Great Ball Court)" نومیږي. دا میدان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکولکان هرم د شمال لوېدیځ څخه په ۱۵۰ متري کي واقع دئ چي پخوا یو د غټ ترینو میدانونو څخه شمېرل کېدئ. لرغونی میدان ۱۲۲ په ۲۸ متره کي اندازه لري او شاوخوا دېوالونو یې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) لوړوالی لري.

Great Ball Court

- په چیچن ایټزا کي یوه بله موجوده ودانۍ د "ټزومپېنټلي" په نامه یادیږي.
- اوساریو: دا د کوکولکان هرم ته ورته هرم دئ چي پر سر یې یو معبد موجود دئ او و ځلورو خواوو ته ځینې لري. ددې هرم په مرکزي برخه کي یو غار موجود دئ چي ۱۲ متره (۳۹ فوټه) ژوروالی لري. دا غار د ۱۸۰۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "ایډوارډ ایچ تومپسن" لخوا کیندل سوئ دئ. کله چي نوموړي هلته سکلیټونه، طلا او مرۍ پیدا کړې نو یې دا ودانۍ د (The High Priests' Temple) په نامه سره ونومول.

د چیچن ایټزا دنامه معنی:

د چیچن ایټزا چي په انګلیسي ژبه سره (Chich'en Itza) لیکل کیږي معنی {د ایټزا د ځاه په خوله کي} ده. د چیچن کلیمه د (Chi) او (Ch'en) څخه تشکیله سوې کلیمه ده چي د (Chi) معنی{خوله یا څنډه} ده او (Ch'en) د {ځاه} معنی ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سوه دايتزا کليمه: ددې کليمې ټکي په ټکي معنی (د اوبو جادوگري) ده خو دا د يوه قوم نوم هم دئ چي د شمالي جزيرې سياسي او اقتصادي واک او اختيار يې ځانته خپل کړئ وو.

تاريخ:

د "يوکېټن" (د ميکسيکو د ۳۱ ايالتونو څخه يو ايالت دئ) په شمال کي يوه وچه پرته ده چي پکښې ټول رودونه ترمځکي لاندي بهيږي. هلته دوه غټ طبيعي ژور ځايونه موجود دي چي د سينوټس (Cenotes) په نامه سره يادېږي. په دې ځايونو او د چيچن په شاوخوا کي بې اندازې زياتي اوبه سته چي د تصفيې لپاره مناسبي وي. ددې دوو سينوټسونو څخه د "ساگرېډو سينوټس" په نامه ځاه ته ورته ځای ډېر شهرت لري.
د بعضو سرچينو له مخې د ميلاد څخه مخکي دمايا قوم ددې سينوټسونو په شاوخوا کي قربانۍ ورکړي دي.
سرچينې زياتوي چي د ۱۹۰۴ زېږديز کال څخه تر ۱۹۱۰ زېږديز کاله پوري د "ساگرېډو سينوټس" د پاکېدو پر مهال په چيچن ايتزا کي طلا، پشم، شنه کاڼي، کولالي او دانسان دبدن خاوري سوی برخي موندل سوي دي.

د ساگرېډو سينتوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان هرم

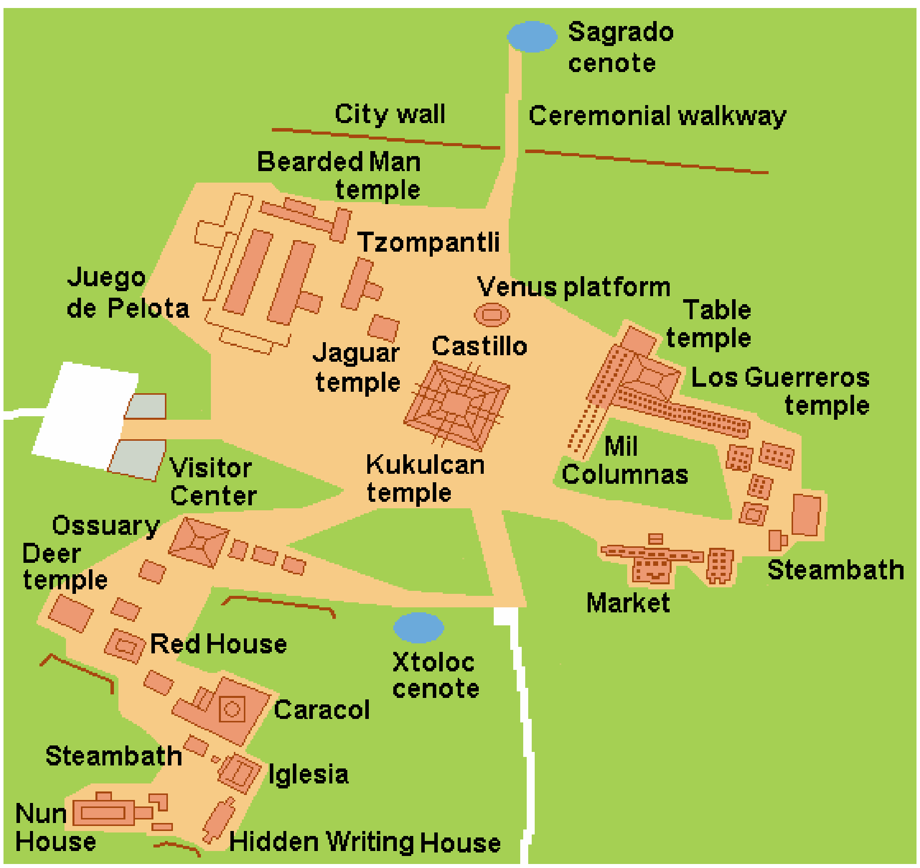

د چيچن ايتزا مرکزي نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان د هرم ختیځ خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. المسیح المخلص- برازیل

"کریستې د ریډیمر(Christ the Redeemer) "د برازیل د "ریو د جېنایرو " په ښار کې د نړۍ په کچه د عیسی مسیح یوه مشهوره مجسمه ده چې د "کورکواډو " د غره پر څوکه د "تیجوکا فوربسټ" په ملي پارک کې موقعیت لري. د کورکواډو غر د ۷۰۰ مترو (۲۳۰۰ فوټو) په اندازه جګوالی لري.
نوموړې مجسمه ۳۰ متره (۹۸ فوټه) پلنه او ۲،۳۹ متره (۱۳۰ فوټه) جګوالی لري چې وزن یې ۲۳۵ ټنو ته رسیږي. د "بولیویا "د "کوچابامبا " په ښار کې تر دې مجسمې یوه بله جګ ترینه مجسمه موجوده ده چې نوم یې "کریستو د لا کونکورډیا " دئ. دا مجسمه بیا ۴۰،۴۴ متره (۷،۱۳۲ فوټه) جګه او ۲۰،۳۴ متره (۲،۱۱۲ فوټه) پلنه ده.
خو د کریستې د ریډیمر مجسمه د برازیل د کاتولیک لپاره یو ډېر مهم سمبول او رمز وو او اوس هم دئ. دا مجسمه د کانګریټو اونورو ټینګو موادو څخه جوړه سوې ده.

د کورکواډو د غره پر سره د یوې جګې مجسمې د جوړولو نظر په لمړي ځل د ۱۸۵۰ زېږدیز کال په نیمایي کې رامنځته سو، دا هغه وخت وو کله چې کاتولیکي ملا "پیډرو ماریا بوس" د شهزادګۍ ایزابېل څخه درخواست وکړ چې نوموړې دې د یوه ستر مذهبي منار د جوړولو په برخه کې مالي مرسته وکړي. شهزادګۍ ایزابېل و دې نظریې ته د عملي بڼې ورکولو په اړه هیڅ فکر ونه کړ. کله چې د دولت او کلیسا ترمنځ په ۱۸۸۹ زېږدیز کال کې د جلاوالي قوماندہ رامنځته سوه نو دا پلان په مکمله توګه سره پاته سو.

ورپسې دوهم پیشنهاد د کاتولیک "سیرکل آف ریو " په واسطه سره په ۱۹۲۱ زېږدیز کال کې وسو چې د غره پر سر به یوه مجسمه جوړوي. د کاتولیک دې ډلې د (Semana do Monumento) په نامه سره یو پروګرام جوړ کړ څو د خلکو څخه لاسلیکونه ټول کړي چې د دې مجسمې د ودانولو کار به حمایه کوي. همدا راز د دې پروګرام هدف د خلکو هڅول هم وه، څو خلګ خپله هم تر خپله وسه مالي مرسته وکړي. ویل کیږي چې د برازیل کاتولیکانو د دې مجسمې په جوړولو کې تر ټولو زیاتې مالي مرستې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمې په ډيزاين کې په پام کې نيول سوي وه چې د عيسوي مذهب نښه به پکښې موجوده وي او د عيسی مسيح په لاسونو کې به د نړۍ نقشه وي. خو په پای کې د ټولو مشورو څخه وروسته انتخاب په دې ډول سو چې په مجسمه کې به عيسی مسيح ولاړ وي او دواړه لاسونه به يې خلاص نيولي وي.

د انجينر "هايټور ډا سيلوا کوسټا "لخوا ددې مجسمې ډيزاين جوړ سو او د مجسمې کاڼي توږونکی (سنگ تراش) يې فرانسوی کاڼي توږونکی "پاول لانډوسکي "وو. ددې ښکلي او زړه راکښونکي معمارۍ جوړښت نهه کاله په بر کې ونيول (د ۱۹۲۲ زېږديز کال څخه بيا تر ۱۹۳۱ زېږديز کاله پوري).
د مجسمې ټوله مالي لگښت ۲۵۰۰۰۰ ډالره وو او د ۱۹۳۱ زېږديز کال داکتوبر دمياشتي په ۱۲ نېټه چې د ۱۳۱۰ زېږديز کال د ميزان دمياشتي د ۱۹ نېټې سره سمون خوري پرانستل سوه. ويل کيږي چې په دې ورځ مجسمه بايد د يوې بېړۍ په وسيله سره روښانه سوې وائ خو د خرابي هوا له کبله مجسمه په "ريو "کې د کارکوونکو لخوا روښانه سوه.

د ۲۰۰۶ زېږديز کال داکتوبر په مياشت کې چې د "کريسټ د ريډيمر "د مجسمې ۷۵مه کليزه وه د "ريو "د ښار ستر پادري "کارډينل ايورسبيو اوسکار شايد "تر مجسمې لاندي يوه وړه کليسا په نښه کړه چې په نتيجه کې يې ټولو د کاتوليک مذهب لارويانو ته اجازه ورکړه سوه چې هلته د ماشوم د تعميد غسل او د واده مذهبي مراسم ترسره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. کولوسیوم – ایټالیا

کولوسیوم یا "رومن کولسیوم" چي لومړی د "فلاوییین امپیتیاتر" په نامه سره یادېده د ایټالیا د مرکز د روم په مرکزي برخه کي موقعیت لري. کولوسیوم یو "آمپي تیاتر" یعني یو سټیډیوم ته ورته میدان دئ چیري چي په زړه پوري کنسرټونه او د سپورټ په شمول زیات نور مراسم تر سره کیږي. دا تیاتر چي د رومي معماری او رومي انجینری یو دبهترینو ودانیو څخه شمېرل کیږي د روم په امپراطوري کي تر ټولو غټ ترینه تیاتر دئ. د آمپي تیاتر کلیمه چي په رومي ژبه یې داسي (Amphitheatrum Flavium) لیکي د دوو رومي امپراطورانو "وېسپاسیین" او "ټیټوس" د کورنۍ د نامه څخه تشکیله سوې کلیمه ده.

ددې ودانی کار د میلاد څخه وروسته د۷۰م او ۷۲م کال په منځ کي د "وېسپاسیین" د امپراطوری په دوره کي پیل سوئ دئ چي د میلاد څخه وروسته یې په ۸۰م کال کي، د "ټیټوس" دامپراطوری په دوره کي، کار پای ته ورسېد، خو د یوولسم رومي امپراطور "ډومیشین" په دوره (۸۱-۹۲) کي یې سمون سوئ او بعضي بدلونونو پکښې رامنځته سوي دي. هېره دي نه وي چي د کولوسیوم د پرانستلو په مراسمو کي ببلابېلو لوبو تقریبا سل ورځي ادامه درلوده.

کولوسیوم چي د هګۍ شکل ته ورته بڼه لري ۱۸۸ په ۱۵۲ مترو کي مځکه اشغال کړې چي محیط یې ۵۲۷ متره مربع ته رسیږي. ددې ودانۍ بهرني دېوالونه ۳ قطاره لري چي هر قطار یې بیا په خپل وار سره نیمي دایرې ته ورته ۸۰ ګولایاني لري. په ودانۍ کي ۷۲ د داخلېدو دروازې موجودي دي او دننه پکښې ۵۰۰۰۰ تماشه چیان ځایېدلائ سي.

کولوسیوم په پخواني روم کي د "کلاسیکل میتولوژي" پر بنسټ د ډرامو، اعدام، دحېوان دښکارولو او بعضو نورو شیانو سره ترڅنګ د پخواني روم د مقابلو (Gladiatorial contests) لپاره استعمال کېده. د پخواني روم د مقابلو (contests Gladiatorial) مقصد د خلګو یا تماشه چیانو ساعت تېری وو چي یوه سړي به د یوه بل کس او یا حیوان سره جنګ کاوه. ددې څخه زیاته موده وروسته د کولوسیوم څخه د ورکشاپو، د نظامي او جنګي کلا او بعضي نورو کارونو لپاره استفاده کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځینو سرچینو له مخي اټکل کیږي چي په کولوسیوم کي د کولوسیوم دګېمونو (لوبو) له امله پنځه سوه زره انسانان او د یوه میلیون په شاوخوا کي حیوانان له منځه تللي دي.

د ۱۲مي او ۱۷مي پېړۍ په شاوخوا کي په کلیسا پوري اړوندو ادارو امر وکړ چي د پراخ کولوسیوم څخه دي په یوه داسي ډول استفاده وسي څو د وطن اقتصادي وضعه نوره هم ښه سي. هغه وو چي د رومن کاتولیک مذهب لوی پېشوا "پوپ سیکستوس" یو نوی پلان جوړ کړ چي د کولوسیوم څخه به د وړۍ فابریکه جوړوي څو په روم کي د ټولو زنا کونکو (فاحشو) لپاره د کار زمینه مساعده کړي. خو دا چي نوموړی د دې پیشنهاد د وړاندي کولو څخه وروسته په لنډ وخت کي د نړۍ څخه وکوچېد نو د کولوسیوم څخه د وړۍ کمپنۍ جوړه نه سوه.
وروسته په ۱۲۷۱ زېږدیز کال کي "کېرډینل الټیئري" په کولوسیوم کي د غوییانو د جنګولو اجازه ورکړه چي حالات یې نور هم ککړ کړل.

په ۱۷۴۹ زېږدیز کال کي "پوپ بېنېډیکټ XIV " د یوې رسمي کلیسا د پالیسی په حیث دا تصدیق کړه چي د کولوسیوم څخه په پخوا وختونو کي د یو داسي ځای کار اخیستل کېده چیري چي به عیسویان له منځه تله او ویجاړېده. د دې حکم د صادرولو په نتیجه کي په کمه موده کي په کولوسیوم کي ښکار منع کړل سو. "پوپ بېنېډیکټ XIV "د کولوسیوم څخه د (Passion of Christ = د عیسی سره مینه) تعمیر په شاني کار اخیسته او د صلیب په شاني یې زیات نور مرکزونه هلته جوړ کړل.
د کولوسیوم څخه ډېرو امپراطورانو او ولسمشرانو د خپلي خوښي کار اخیستئ دئ چي په نتیجه کي یې هلته ښېلابیلي پیښې واقع سوي دي.

د ډیرو لاریونو سره ترڅنګ په ۲۰۰۰ زېږدیز کال کي د اعدام پر ضد غټ لاریونونه هم د کولوسیوم مخته وسوه.

دا مشهوره او زړه ته راکښونکې ودانی نن سبا د روم د مشهوره ترینو سېل ځایونو څخه شمېرل کیږي چي هر کال په زرګونو ګرځندویان ورځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روم کي د يوه باغ څخه د کولوسيوم منظره

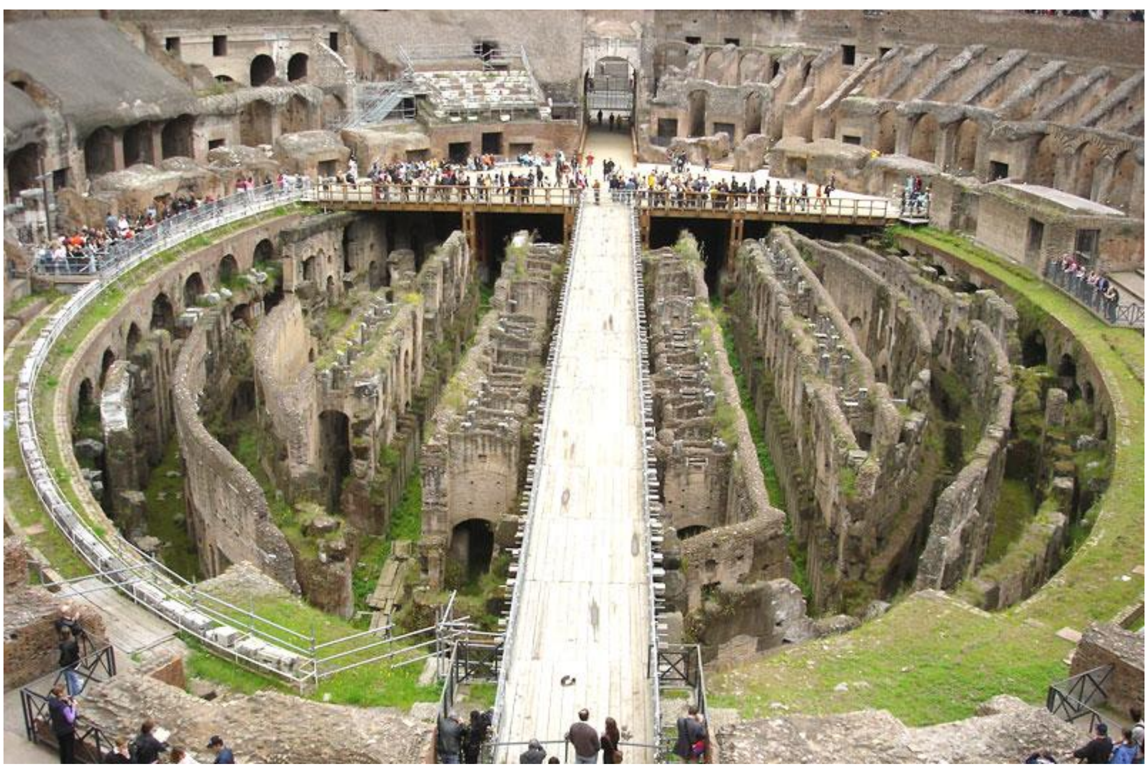

د کولوسيوم دننه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولوسیوم په شپه کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د چین دیوال – چین

د چین ستر دېوال د چین په شمال کي یو ډېرین او خاورین دېوال دئ چي د میلاد څخه مخکي د پنځمي او شپاړلسمي پېړۍ په منځ کي جوړ سوئ دئ. دېوال په دې نیت جوړ کړل سو چي د بېلابېلو پادشاهي دورو په جریان کي به د چین د امپراطورۍ د شمالي سرحدونو دفاع کوي. د چین د ستر دېوال څخه ماسېوا د پنځمي پېړۍ څخه راپد بخوا راز-راز نور دېوالونه هم معمار سوي دي چي د چین د ستر دېوال سره په مقایسه یې کیفیت ښه نه دئ، دېبلګي په توګه سره د چین د امپراطور "قین شي هوانګ" په امر جوړ سوئ دېوال یادولائ سو چي د میلاد څخه مخکي د ۲۰۲ او ۲۲۰ کلونو په منځ کي جوړ سو.

د چین دېوال په ختیځ کي د "شانهاګوان" څخه بیا په لوېدیځ کي تر "لوپ نور" پوري غځېدلئ دئ. د لرغون پېژندني پراخي سروې د عصري پرمختللو تخنیکونو په وسیله سره په تیرو نژدې وختونو کي دا معلومه کړه چي دا دېوال ۸۸۵۱،۸ کیلو متره (۵۵۰۰،۳ میله) اوږدوالی لري. ددې فاصلې څخه یې د ۶۲۵۹،۲ کیلو مترو (۳۸۸۹،۵ میلو) په اندازه برخه خپله دېوال نیولې، د ۳۵۹،۷ کیلومترو (۲۲۳،۵ میلو) په اندازه برخه یې مرچلونو او د پاته ۲۲۳۲،۵ کیلومترو (۱۳۸۷،۲ میلو) په اندازه برخه یې طبیعي او دفاعي سیمو، لکه غونډیانو او سیندونو، اشغال کړې ده.

د چین د دېوال لنډه تاریخچه:

چینایان د میلاد څخه مخکي په اتمه پېړۍ کي د "دوبي او د مني" په دوره کي لا د دېوال د جوړولو تخنیکونو سره بلد وه. د میلاد څخه مخکي د پنځمي پېړۍ څخه بیا تر ۲۲۱ پېړۍ پوري د "قي" او "ژاو" دولتونو یو پلان جوړ کړ چي د خپل هیواد د سرحدونو دفاع به په یوه ډېره بهترینه او فوق العاده توګه سره کوي. د هغوی نظر داوو چي یو داسي شی به جوړوي چي د کوچنیو حملو او د تورو دجنګونو په مقابل کي ښه رول ولوبوي.

"قین شي هوانګ" چي کله ټوله مخالف ایالتونه فتح کړل نو یې د میلاد څخه مخکي په ۲۲۱ کال کي ټوله چین سره یو کړ او د "قین د کورنۍ (Qin Dynasty)" بنسټ یې کښېښود. امپراطور د خپلي امپراطورۍ د دفاع په خاطر امر وکړ چي یو نوی دېوال باید جوړ کړل سي چي د شمال نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولي او سرحدونه د نورو سنګرونو سره ونښلوی څو د شمال څخه د "کسیونګنو" د وګړو د راتګ مخه ونیسي. دديوال د جوړولو په پېل کي لومړی یوازي د خاوري څخه کار اخیستل کېده خو د وخت په تېرېدو سره د کاڼو او ډبرو څخه هم ګټه پورته سوه چي د ډبرو څخه د استفادې سره سم یې د څارني برجونه ورغول.
په ډېرو سختو حالاتو کي تر یونیم میلیون زیاتو وګړو دديوال په جوړولو کي ونډه واخیسته او همدا راز ویل کیږي چي په هر متر کي یوه کس خپل ژوند دلاسه ورکړئ دئ.

د "ټانګ د کورنۍ (Tang Dynasty) " په وخت کي د ديوال د خطر سره مخ وو خو د ۱۳۶۸ او ۱۶۴۴ زېږديز کال په منځ کي د "مینګ د کورنۍ (Ming Dynasty) " په دوره کي د ديوال د بیا جوړوني پروژې پېل او پای ته ورسېدې او علاوه پر دې د ديوال نور هم اوږد کړل سو. همدا شان په دې زمان کي دديوال په شاوخوا کي جلا او ټوټې-ټوټې جوړ سوي د ديوالونه هم د دې ستر ديوال سره یوځای سول.
د چین د په زړه پوري او زړه راکښونکي ستر ديوال ساتنه د شاوخوا زرو کلاوو او د څارنو د برجو څخه کېده. کله چي به د دښمن قواوي و ديوال ته رانژدې کېدې نو به دديوال ساتونکو د پروړو، انبارو او لرګو څخه اور بلاوه څو د دښمن مخه ونیسي او دښمن ته زیان ورسوي.

سل کاله وروسته لا دهون نژاد ماته نه وه خوړلې، هغه وو چي "مینګ" د مغولو او مانشو (Manchus) سره نابوده جنګونه وکړل. دیادوني وړ ده چي مغول او مانشو د هون د نژاد د نسل څخه شمېرل کیږي. خو د وخت په تېرېدو سره اخیر د چین د ستر ديوال کار پای ته ورسېد او د ديوال، دديوال جوړونکو او د دې ديوال بنسټ ایښودونکو د چین او دنړۍ په تاریخ کي ځان ته ځای خپل کړ. هېره دي نه وي چي د ديوال د کار د تمامېدو څخه وروسته کوچیانو ته په جایزه کي په زرګونو کیلو متره مربع مځکه ورکول سوه.

اوس ديوال په ډېرو ځایونو کي ویجاړ دئ چي له امله یې ګرځندویان اجازه نه لري چي دديوال په ځینو ځانګړو او نیم - ویجاړ ځایونو کي وګرځي.
ديوال په لسګونو غټې دروازې لري چي په ختیځ کي یې د "بوهایي" د سیمي د سرحد سره د "شانهایګوان" په نامه یوه دروازه موجوده ده او په لوېدیځ کي یې د "جیایوګوان" په نامه دروازه موقعیت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرلوېدو پر مهال د ستر دېوال منظره

د (Qin Dynasty) د ستر دېوال نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

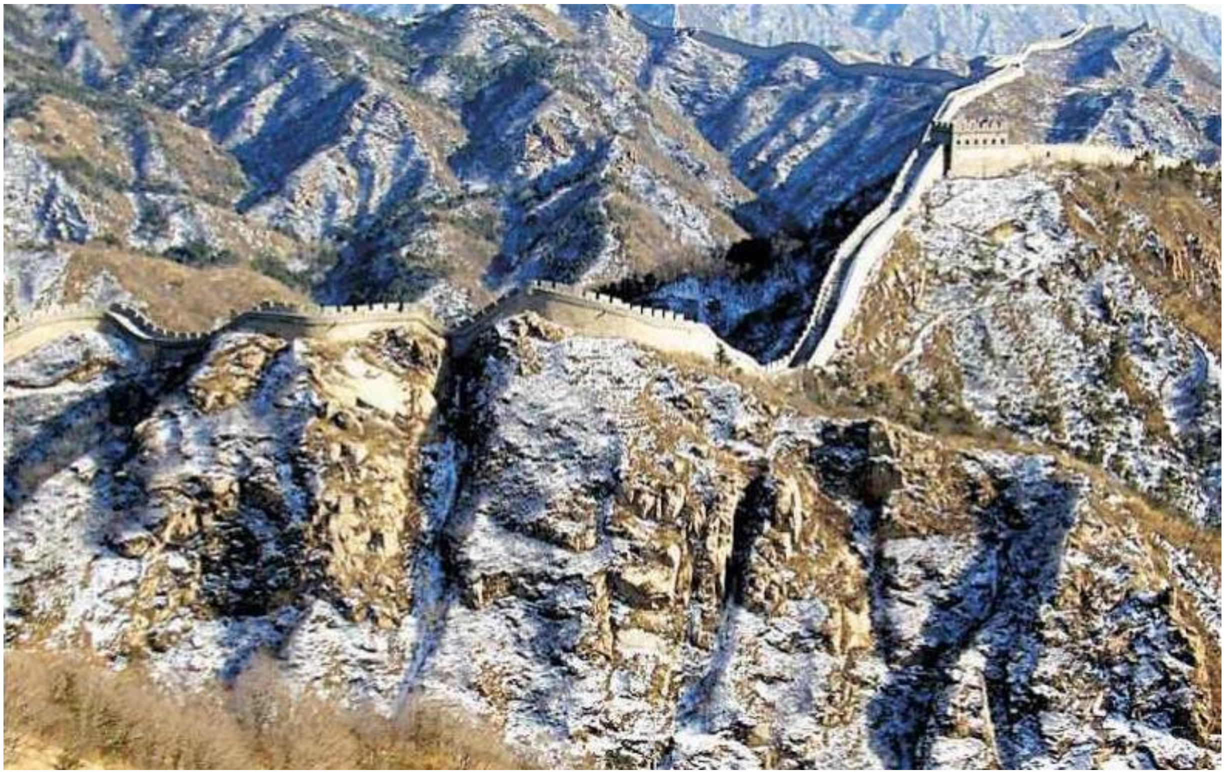

د ژمي په موسم کي پېکينګ ته نژدې د چين د ستر دېوال يوه برخه

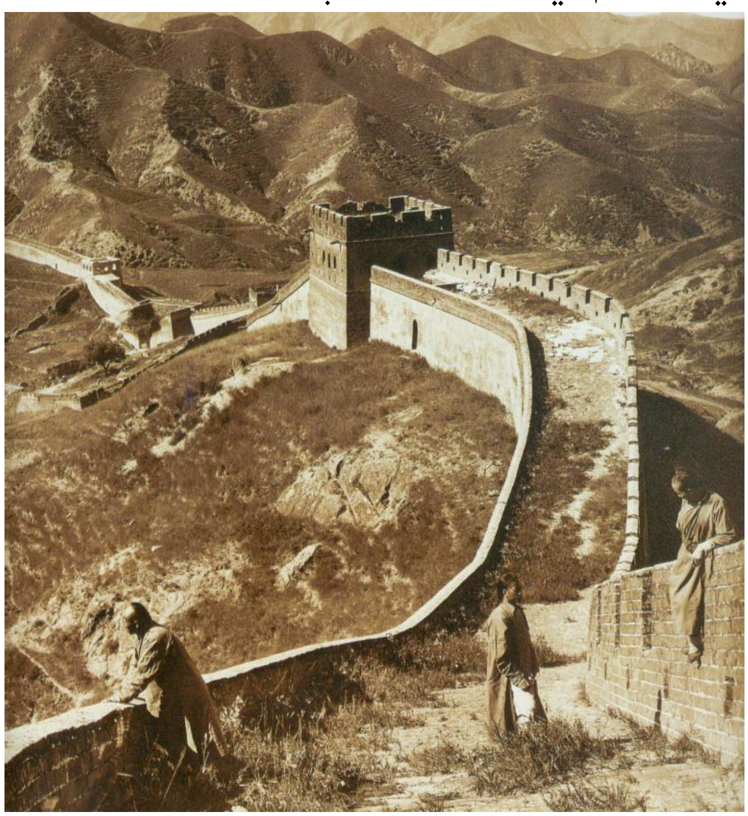

په ۱۹۰۷ زېږديز کال کي د چين د ستر دېوال يو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د ستر دېوال یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ماچو پیچو – پیرو

"ماچو پیچو خپله د "ماچو پیچو "او د "هواینا پیچو "(پښتو معنی: ځوان غر) په نامه دغرونو په منځ کي راښکېله سیمه ده چي د ۱۷۵۰ مترو په اندازه لوړ د "اروبامبا "په نامه رود پکي بهیږي.
ماچو پیچو چي د "د لاسټ سیټي آف د اینکاس (the Lost City of the Incas) "په نامه سره هم یادیږي د امریکا په جنوب لوېدیځ کي د "پیرو "د "ایروبامبا "په تنګي کي د یوه غره پر سر موقعیت لري. په کچوایي ژبه ماچو پیچو "د یوه زاړه سړي هسکوالی "معنی ورکوي.
ماچو پیچو د "اینکا "په نامه دوګړو یو ښار وو چي د سمندر د سطحي څخه ۲۴۳۰ متره (۸۰۰۰ فوټه) لوړ موقعیت لري. همدا راز دا ځای د اینکا دامپراطوری یو دمشهوره ترینو نښو نښانو څخه هم شمېرل کیږي.

تائید سوي سرچینې وایي چي د ۱۴۴۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "پاچاکوتي "د سلطنت په دوره کي د ماچو پیچو د جوړولو پروژې پېل سوي دي. په دې ځای کي د هسپانویانو ترفتحې، یعني تر ۱۵۳۲ زېږدیز کاله پوري، وګړي اوسېدل. پوهان په دې عقیده دي چي دا ځای د کوم ځانګړي هدف لپاره نه دئ جوړ سوئ ځکه چي ددې ځای د ورتګ لاري ډېري خرابې دي. هغوی په دې باور دي چي دا ځای په پخوا وختونو کي د امپراطورانو، پادشاهانو او نورو پرمختللو خلګو د مېلې او ساعت تیرې ځای وو. دا ځای د پرمختللو خلګو، مشرانو او دهغوی د نوکرانو لپاره ودانۍ لري او پکښې د ۷۵۰ تنو په شاوخوا کي خلګ د شپې پاتېدلائ سوائ. دیادوني وړ ده چي کله چي به د باران داورېدو په وخت کي هلته پادشاهان نه وه نو به نور وګړي زیات کم او یا هیڅ نه لیدل کېدل.
کله چي د اینکا سلطنت ماته وخوړه نو ماچو پیچو ته د اوږدې مودې لپار تګ راتګ بند کړل سو او ښار به اکثره وخت ایله – بېله ولاړ وو.

همدا رنګه یوه بله ډله پوهان بیا وایي چي ماچو پیچو د اینکا د سلطنت د دفاع لپاره یوه جوړه سوې کلا وه او کله چي هسپانویان راغلل نو د اینکا وګړو ضرورت نه درلود چي دې کلا ته بیا ولاړ سي او دخپل سلطنت دفاع وکړي نو یې په نتیجه کي تګ – راتګ بند سو. خو دا دلیل بیا په دې سره یو ناکام دلیل دئ چي وایي د ماچو پیچو موقعیت داسي یو موقعیت نه وو چي دهغه ځایه څخه دي د اینکا دسلطنت دفاع سوې وائ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي هم ويل کيږي چي دا هغه ځای و چيري چي به د کوکاين بلګونه راټولېدل، ځکه هلته د کوکاين ډيري کروندې موجودي وې. خو دا خبره بيا په دې سره کمزوره کيږي چي وايي د هسپانويانو د راتګ څخه وروسته خو هم هلته د کوکاين کروندې موجودي وې نو بيا دې سيمي ته تګ راتګ ولي بند سو.

په تيرو نژدې وختونو کي دا معلومه سوه چي په ۱۸۶۷ زېږديز کال کي جرمني کان لټونکي او دلرګو سوداګر "اوګوستو بېرنس" د پيرو د دولت په اجازه سره دا غرنی ښار پيدا و لوټ کړ او همدا شاني يې د دې ځای لرغوني خزانې و اروپايي موزيمونه ته ورکړې.
په ۱۹۱۱م زېږديز کال کي تاريخ پوه "هيرام بينګام" د اينکا په وګړو او امپراطورۍ پسي يوه څېړنه پېل کړه چي د دې څېړني په سفر کي يې ماچوپيچو د دوهم ځل لپار پيدا (کشف) کړ.
دا ځای هغه وخت د نړۍ په کچه مشهور سو کله چي په ۱۹۱۳ زېږديز کال کي د نېشنل جيوګرافيک چېنل د دې ځای په اړه بشپړ معلومات نړۍ ته وړاندي کړ او په ۱۹۸۳ زېږديز کال کي دې ځای ته د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځای ورکړل سو.

دا د غرو - رغونو په منځ کي زړه راکښونکې شنه سيمه چي نړيوال شهرت لري د ګرځندويانو لپاره ډېر مهم ځای دئ او هر کال د ۴۰۰۰۰۰ په شاوخوا کي ګرځندويان دې ځای ته سفر کوي. خو يونيسکو د ګرځندويانو په دې شمېر سره خوشحاله نه ده، ځکه د يونيسکو ډله بيريږي چي ماچوپيچو ته به د ډيرو ګرځندويانو د تګ راتګ له امله نور زيان هم ورسيږي.
همدا راز د ۱۹۹۰ زېږديز کال راهيسي دې سيمي ته نژدې هوټلونه او دوکانونه جوړ سوي دي چي د ګرځندويانو د اړتياوو په پوره کولو کي پوره رول لوبوي. ماچوپيچو ته په پخوا وختونو کي ورتګ څو ورځې په بر کي نيولې خو په عصري نړۍ کي څوک هلته د بس او اورګاډۍ په وسيله سره په ډېر لنډ وخت کي تلای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هواینا پیچو (ځوان غر) دسر څخه د ماچوپیچو منظره

په ماچو پیچو کې د اینکا د قصر مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماچوپیچو په ۱۹۱۱ز کي

دماچوپیچو په شاوخوا کي د شنو غرونو او خپله دماچوپیچو منظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. پټرا – اردن

لرغونی ښار پټرا د اردن و جنوب ته نژدې ددې هیواد په ختیځ کې د غونډیو په یوه تنګۍ کې موقعیت لري. پټرا چې په عربي ژبه د البترأ په نامه سره یادیږي د "نباطیانسیانو (الأنباط) " د مرکز یوناني نوم وو. "نباطیانس (الأنباط) " د جنوبي اردن د عربو او د عربستان په شمال کې د سامي خلګو یوه ډله وه. د پټرا په ښار کې شاوخوا ټوله ودانۍ، چې پخوا جوړې سوې وې، ورانې سوې دي.

دا ښار د تجارت او سوداګرۍ څلورلارې بللائ سو، ځکه چې د یمن څخه د "بخور" بوټي ددې لارې و ایران، سوریې، روم او یونان ته انتقالیږي. د بخور بوټي هغه بوټي دي چې په خونو او یا نورو ځایونو کې د ښه بوی د رامنځته کولو لپاره لګیږي. په پټرا کې د سوداګرانو د مالي حاصلاتو له امله د پټرا چاروا کې ښه شتمن سول چې په پټرا کې له دوی څخه پاته سوي ودانۍ د هغوی د شتمنتوب نښې بلل کیږي.

نباطیانس (الأنباط) ډیره موده خپله پادشاهي وکړه خو په ۱۰۲ کال کې د روم امپراطورۍ ماته ورکړه او دا سیمه د "عربیې " ولایت یو ښار وګرځېد.
پټ هندي سوداګر سویسزرلېنډي "جېن لاوس بورکهاردت " په ۱۸۱۲ زېږدیز کال کې پټرا د غربي نړۍ لپاره د دوهم ځل لپاره کشف کړه، په داسي حال کې چې دا مهال د پټرا ښار وران سوئ و.
د شلمي پېړۍ په شلمو کلونو کې د لرغون پېژندني لپاره د پټو شیانو د را سربېره کولو په نیت کیندني پیل سوې. په پټرا کې لومړنۍ پلټني او کیندني په ۱۹۲۹ زېږدیز کال کې ترسره سوې چې په ۱۹۳۵، ۱۹۳۷ او ۱۹۵۴ ز کلونو کې پر مخ ولاړې. همدا راز په ۱۹۵۸ ز کال کې د لرغون پېژندني برتانوي ښوونځی د پټرا د مرکز په کیندلو او پلټلو سره پیل وکړ. ددې وخت څخه بیا تر اوسه پوري په دې سیمه کې لرغون پېژندونکي په پلټنو بوخت دي.
هېره دي نه وي چې د قران الکریم د الفجر په سورت شریف کې دا ځای د ثمود په نامه سره ذکر سوئ دئ.

د پټرا مهمي او لرغوني ودانۍ:

- د پټرا لویه مانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د روم سرک
- المهلمه
- لوړ د قربانۍ ځای
- د خزنې: چې د خزانې خونه هم ورته ویل کیږي په پترا کې تر ټولو مشهوره ودانۍ ده چې د میلاد څخه مخکې په ۸۴م او ۸۵م کال کې جوړه سوې ده. زیاتره پوهان په دې عقیده دي چې دا ودانۍ د "نباطیانس" د سردار "اریتاس III" په امر سره جوړه سوې ده. د "دخزنیې" د ودانۍ مخ څلویښت متره لوړوالی او ۲۵ متره پلنوالی لري.همداشانې څېړونکو او پوهانو په تیرو لنډو وختونو کې دا په ګوته کړې ده چې د "دخزنیې" د ودانۍ جوړولو فقط ۳ میاشتې په بر کې نیولې دي. پام راړونکې خبره داده چې د هغه وخت د معمارۍ د تخنیکونو په وسیله سره د یوې داسې ودانۍ جوړول یو ډېر غټ او بېل کار دئ.
- دیر البلح (صومعه: مانۍ، چیرې چې روحانین او سیږي): صومعه په پترا کې تر ټولو غټه ودانۍ ده چې د ښار د مرکزي بازار په شمال لوېدیځ کې په یوه غره کې موقعیت لري. دا ودانۍ د سردار "اوبوډاس I" معبد و.
- د پترا کلیسا: چې په انګلیسي په (Petra Church) نامه سره مشهوره ده د پنځمې پېړۍ په پای کې جوړه سوې کلیسا ده چې د جوړولو د وخت څخه یې بیا پنځوس کاله وروسته د بیا جوړونې پروژې ترسره سوې. د دې کلیسا اندازه ۲۲ په ۱۵ متره کې ده. د میلاد څخه وروسته د ۷۰۰ کال په شاوخوا کې دا کلیسا په مکمله توګه سره وسوځېدل او ورپسې په لنډ وخت کې د یوې زلزلې له امله ورانه سوه. په ۱۹۹۳ زېږدیز کال کې د پترا د کلیسا په یوه کنج کې ۱۵۲ د "پاپروس لولې" پیدا سوې; دې لولو ته "پترا لولز" هم ویل کیږي. پاپروس یو ډول مصري بوټی دئ چې اوږدې پاڼې لري او په اوبو کې راشین کیږي.

په تیرو نژدې وختونو کې د دې کلیسا په شاوخوا کې نورې کلیساوې هم کشف سوې دي چې په اړه یې یې لاتراوسه زیات معلومات نسته. دا تازه کشف سوې کلیساوې پوهانو د "شنې کلیسا" او د "خط الراس کلیسا" په نامه سره نومولې دي.

- او ځینې نورې ودانۍ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپترا لرغونی ښار په **۱۹۸۵** زېږدیز کال کي د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کي ثبت کړل سو. دا ځای د ګرځندویانو لپاره د راز- راز لرغونو ودانیو او تاریخي اثارو د لرلو له امله ډېر مهم دئ.

د "اردن ټایمز" یو راپور لیکي چي د **۲۰۰۶** ز کال د نومبر او ډسمبر په دوو میاشتو کي پترا ته **۵۹** زرو کسانو سفر وکړ او زیاتوي چي د ګرځندویانو دا شمېره د **۲۰۰۵** زېږدیز کال د شمېرې څخه **۲۵** سلنه کمه سوې ده.

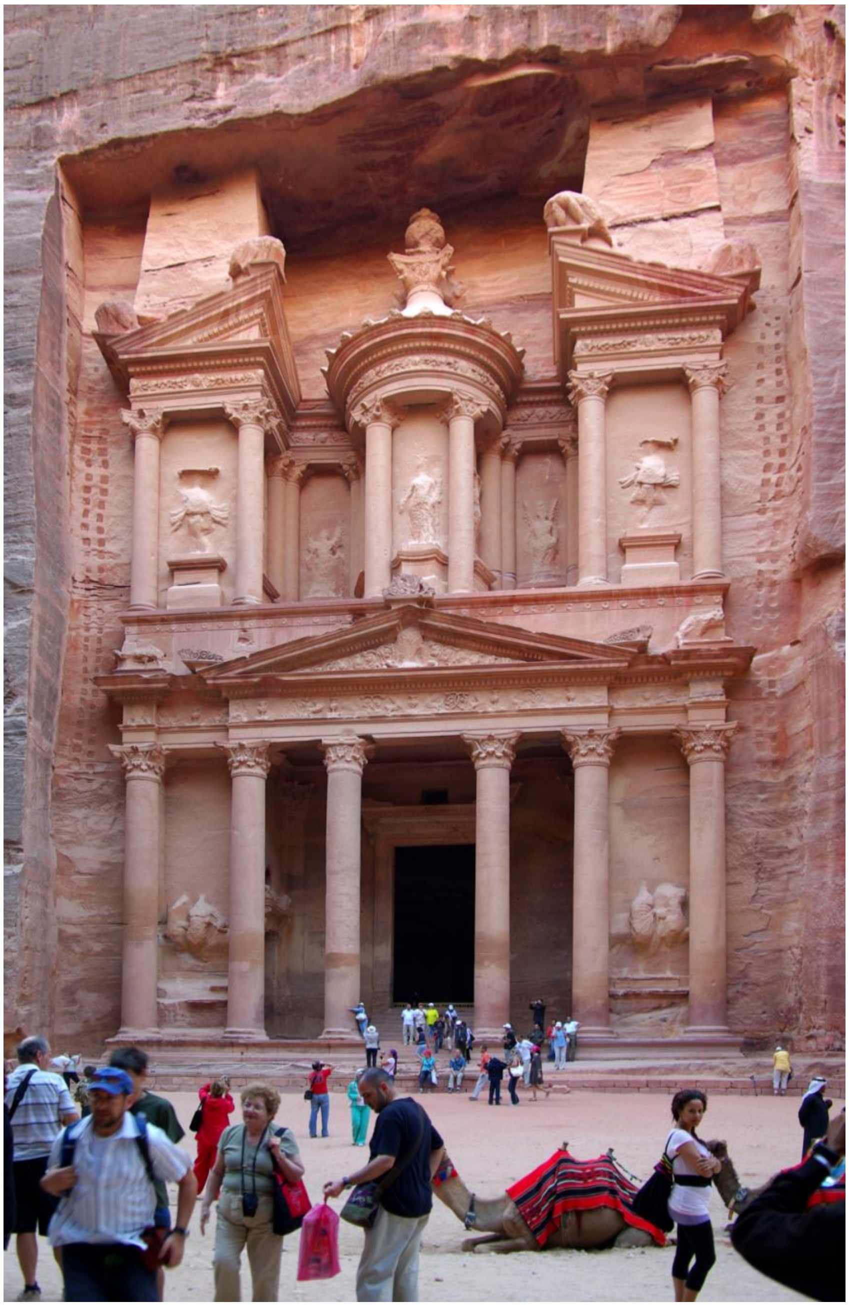

الخزنېه (دخزانې خونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

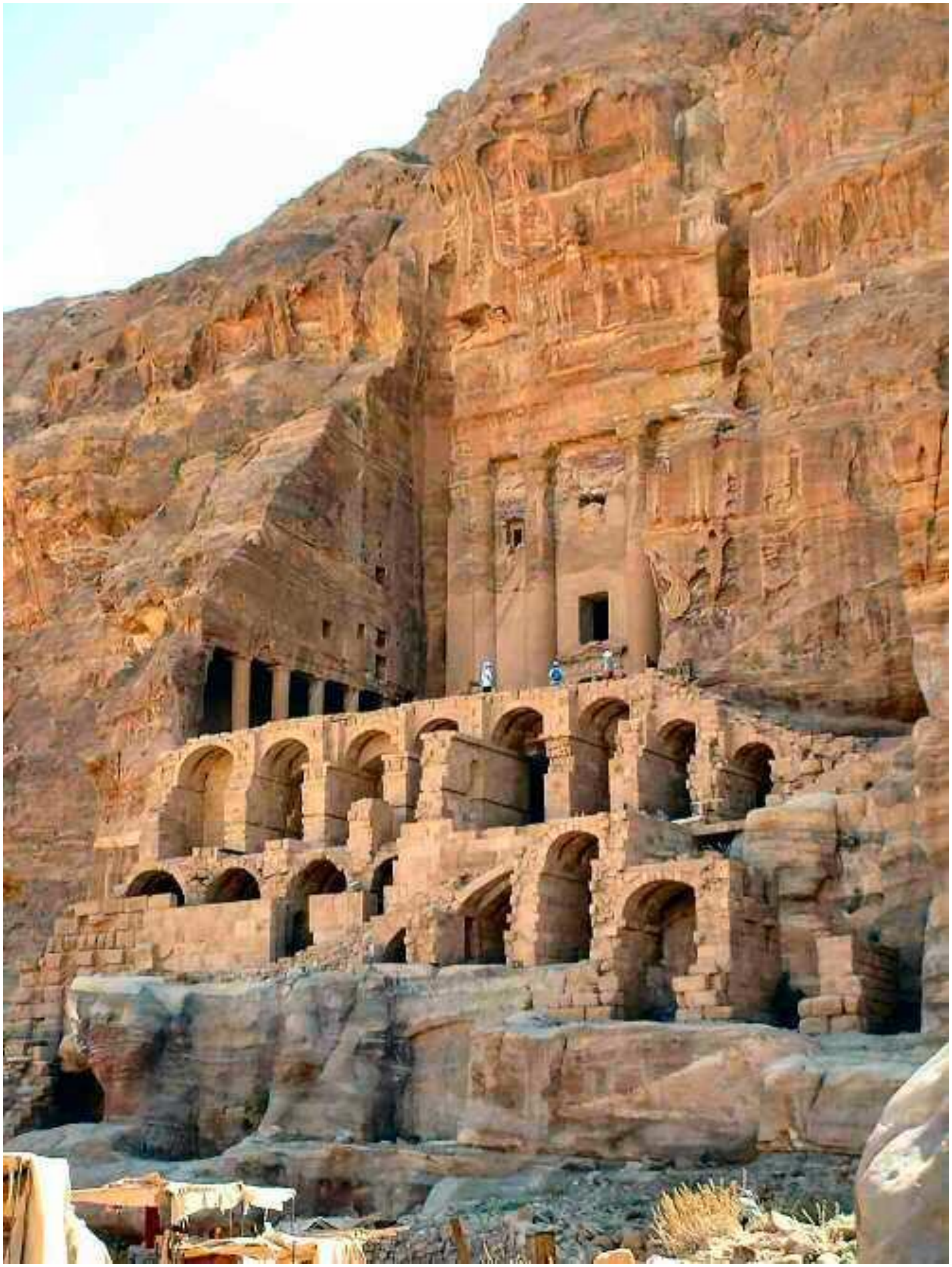

جـــــــــرة قبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

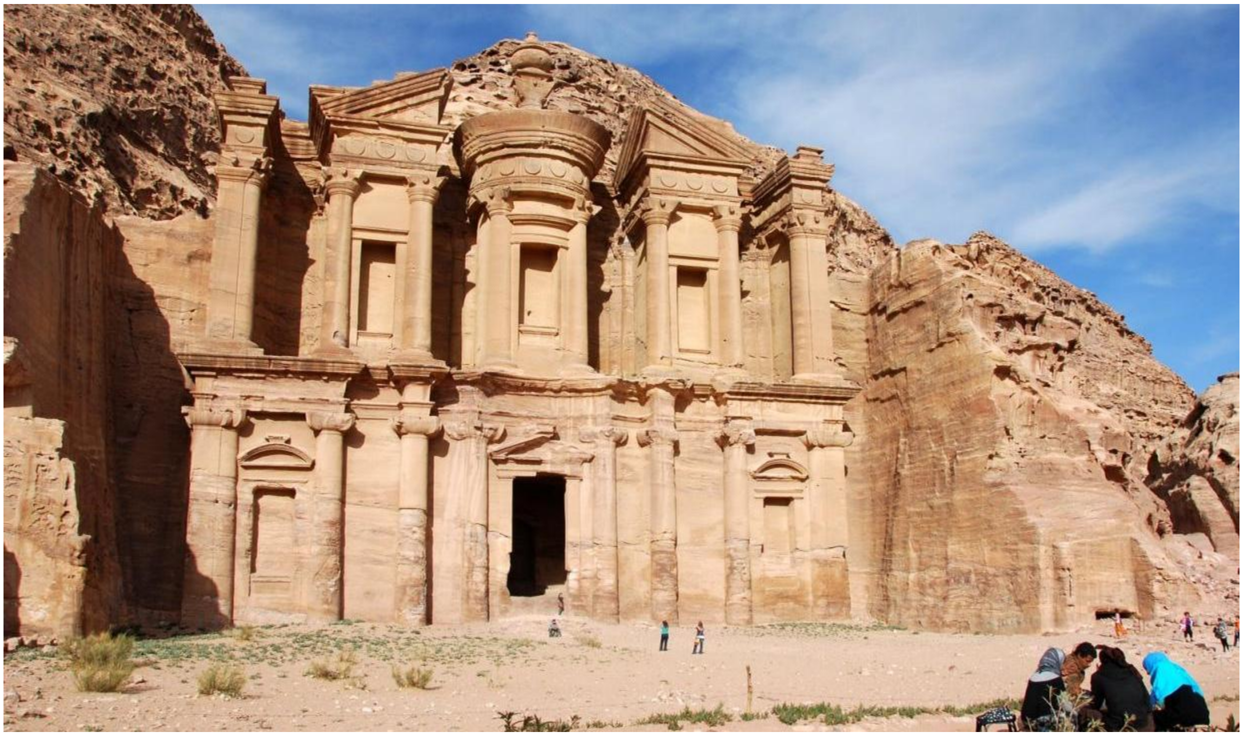

دیرالبلح(صومعه)

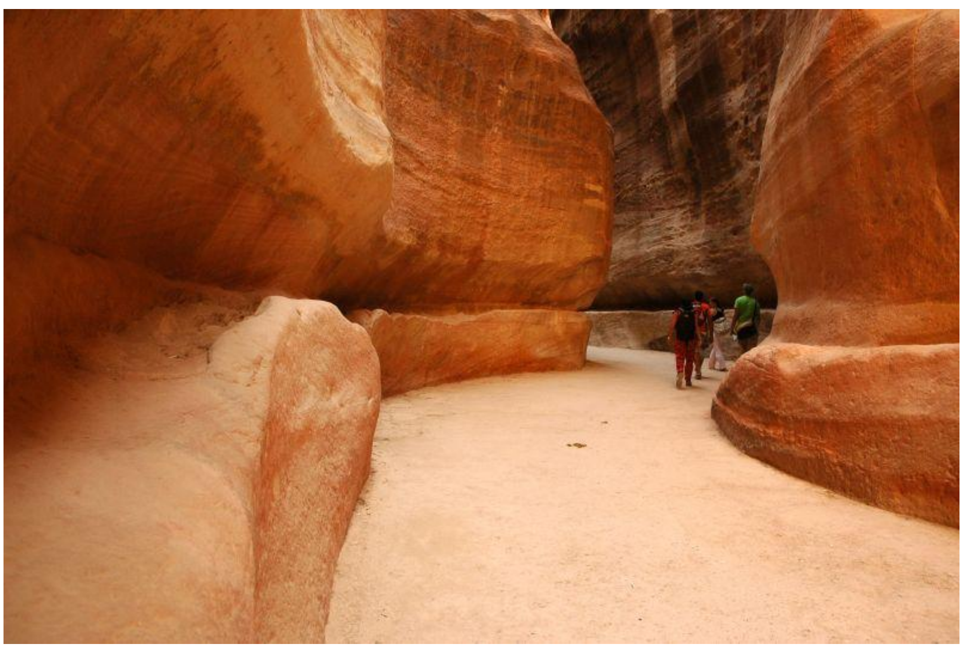

پـــتـــــرا ته تللې لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. تاج محل – هندوستان

تاج محل د هندوستان په شمال کي د "اوتار پرادش" د ايالت د "اګرا" په ښار کي د ممتاز محل پر مقبرې يوه جوړه سوې ښکلې ودانۍ ده چي د مغول د امپراطور شاه جهان په امر سره د هغه د ماندينې ممتاز محل په ياد جوړه سوه.
ممتاز محل چي د ۱۵۹۳ زېږديز کال د اپريل په مياشت کي زېږېدلې وه د ۱۲۳۱ ز کال د جون د مياشتي په ۱۷مه نېټه د نفاس په دوره کي په حق ورسېده.
شاه جهان چي د ۱۵۹۲ ز کال د جنوري پر پنځمه دلاهور په ښار کي زېږېدلئ دئ په ۱۲۳۱ ز کال کي د مغولو د امپراطورۍ ددورې په ستره خوښي کي هغه وخت د غم پر تېغر کښېناست کله چي يې د ربيمه ماينه، ممتاز محل، د څوارلسم کوچني "ګوهاره بېګم" د زوکړي پر مهال د ابد لپاره د نړۍ څخه سترګي پټي کړې. ويل کيږي چي پر امپراطور شاه جهان باندي په خپلو ښځو کي ممتاز محل ډېره ګرانه وه.

د ممتاز محل د مړني څخه پوره يو کال وروسته په ۱۲۳۲ زېږديز کال کي د هغې د مقبرې د ودانۍ کار پيل سو. په زرګونو کسب ګرانو او صنعت ګرانو ددې ودانۍ په جوړولو کي کار وکئ. د ودانۍ د ډيزاين لپاره عبدالکريم مأمورخان، مکرامات خان او کندهاري انجينر استاد احمد لاهوري خپل ډيزاين پېش کړ، هغه وو چي د استاد احمد لاهوري ډيزاين د واکمنو خوښ سو. په ۱۲۴۸ زېږديز کال کي د ممتاز محل د مقبرې کار پای ته ورسېد او ددې څخه پنځه کاله وروسته د مقبرې په شاوخوا کي د باغ او نورو تعميرونو، لکه دروازه-روزه، کار پای ته ورسېد.

"جين-بېپټيسټ ټېورنير" زيات کوښښ وکړ چي د "ياموناً" په نامه د سيند پر مقابل طرف تاج محل ته ورته يوه بله ودانۍ جوړه کړي، چي هغه به خپله د مغولو د امپراطور لپاره وي او ټوله به د تور مرمر څخه جوړه وي. خو کله چي په ۱۲۲۲ زېږديز کال کي شاه جهان د بنديتوب پر مهال ومړ، نو دا کار هيڅ ترسره نه سو او شاه جهان د مړني څخه وروسته په تاج محل کي د ممتاز محل څنګته خاورو ته وسپارل سو. د شاه جهان او د ممتاز محل د قبرو سرونه د تابوت په شان جوړ سوي دي؛ چي د شاه جهان د قبر سر د ممتازمحل د قبر تر سر لوړ دئ او همداراز د ممتاز محل مقبره ۵،۱ په ۵،۲ متره کي جوړه سوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل **۵۲** متره پلن ، **۵۸** متره لوړ او په لس زره متره مربع مساحت کي له سپينو مرمرو **څخه** جوړ سوئ دئ. د تاج محل په شاوخوا کي څلوري مناري ډيره موده وروسته جوړي سوي، چي لږ څه کږې دي; هغه په دې چي که کله زلزله وسي نو به مناري پر تعمير نه چپه کيږي. د تاج محل ختيځ ته يو مسجد او په لوېديځه برخه کي يې يو مېلمستون جوړ سوئ دئ.
ددې ودانۍ سره د چهارباغ يا مغول باغ په نامه يو باغ هم سته چي په **۳۰۰** متره مربع مځکه کي جوړ سوئ دئ او تاج محل ته لا ښکلا وربخښي.

د نړۍ په کچه مشهوره او لرغونى تاج محل هر کال د **۲** څخه تر **۴** ميليونو پوري ګرځندويان ځانته رابولي چي زياتره ګرځندويان هلته د اکتوبر، نومبر او فبروري په مياشتو کي سفر کوي، ځکه چي په دې وخت کي هلته هوا مناسبه وي. تاج محل د هفتې په ټولو ورځو کي د سهار د **۶** بجو څخه بيا د ماښام تر **۷** بجو پوري د ګرځندويانو او ليدونکو پر مخ خلاص وي، خو د جمعې په ورځ د ماپښين د **۱۲** بجو څخه بيا تر **۲** بجو پوري هلته عبادت يا لمونځ کونکي موجود وي.
په **۱۹۸۳** زېږديز کال کي تاج محل د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځان ته ځاى خپل کړ.

د تاج محل ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل ته د داخلیدو دروازه (دروازه-روزه)

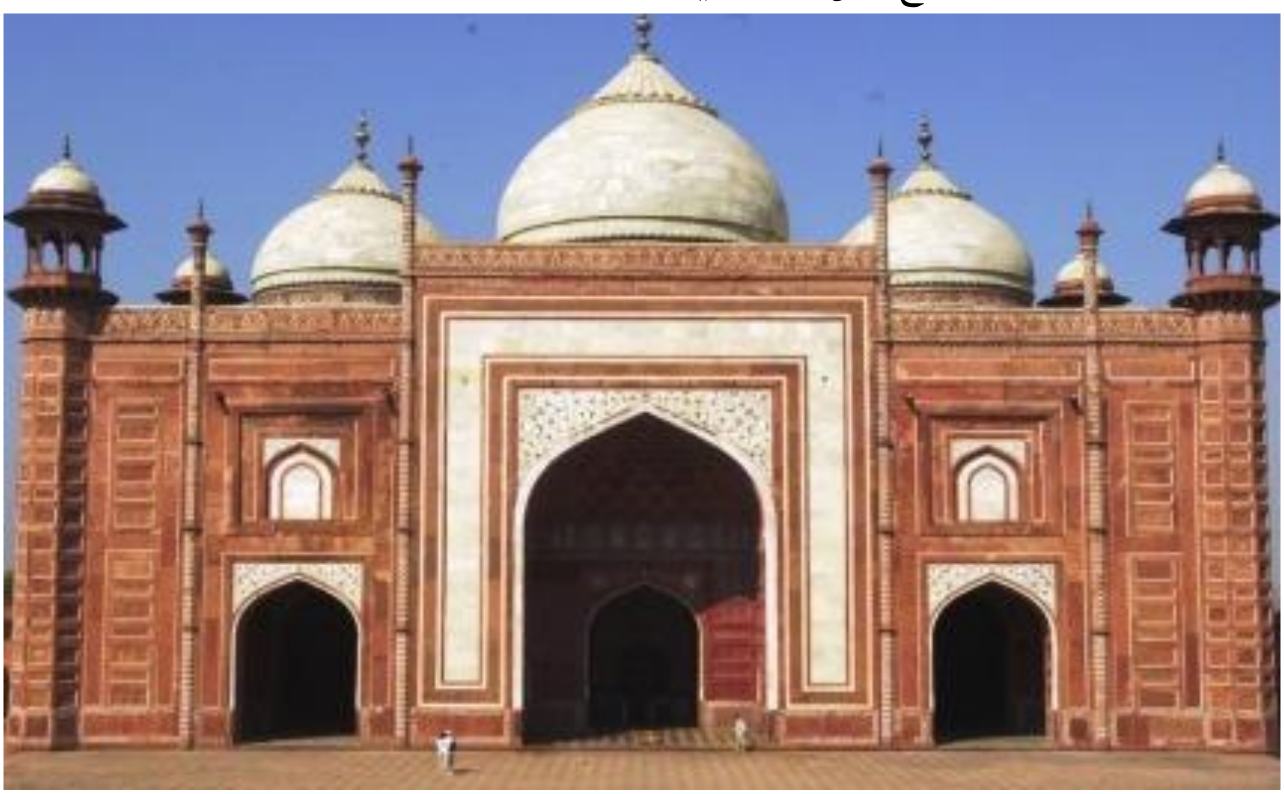

د تاج محل مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ممتاز محل او شاه جهان دمقبرو پر شاوخوا جوړه سوې پنجره

د "یامونا "د سیند دهاخوا څخه دتاج محل یو انځور

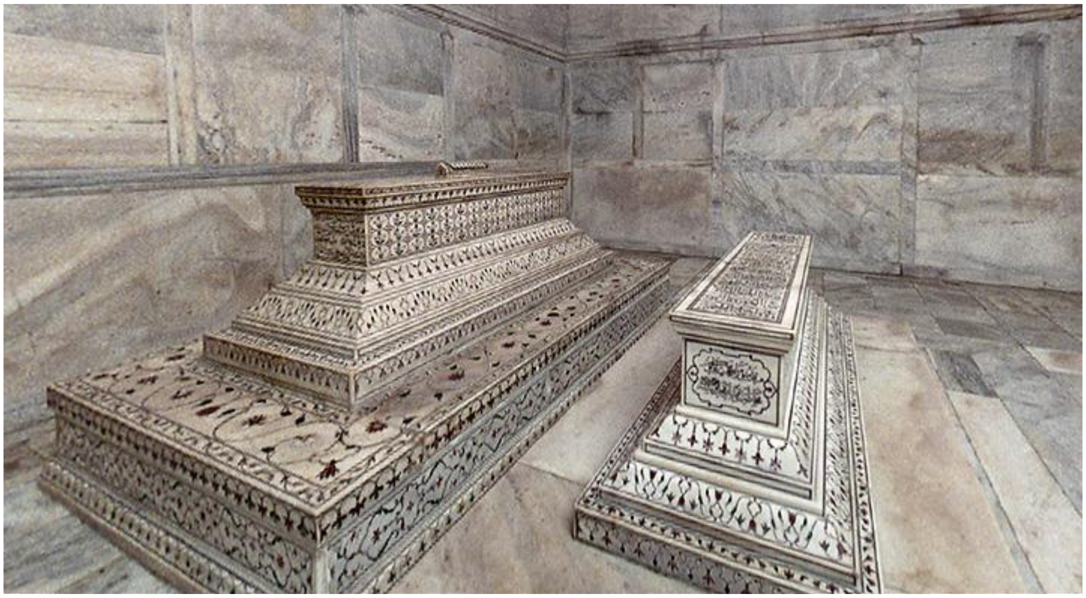

د شاه جهان او ممتاز محل مقبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچينې

ددې کتاب د ژباړلو پر مهال د لاندينيو ويبپاڼيو څخه معلومات راټول سوئ او ورپسې ژباړل سوئ دئ:

- د انګليسي ويکيپيډيا
- د هالنډي ويکيپيډيا
- نيو سېونونډرز ډاټ کام

د ژباړن آثار (ناچاپ):

١. زما سوی !	د ماشومانو لپاره	ژباړه
٢. فټبالر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
٣. کره کي سپی	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۴. سره زر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۵. د نړۍ اووه عجايبي	همدا آثر	ژباړه
٦. د نوبل جايزه او ګټونکي يې*	ژوندليکونه او ...	ژباړه
٧. درې ماشومان او يو ستوری	ناول	ژباړه

د نوبل جايزه او ګټونکي يې*: دغه آثر تر اوسه بشپړ نه دئ، خو په لنډه موده کي به يې ژباړه مکمله سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــــای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library